

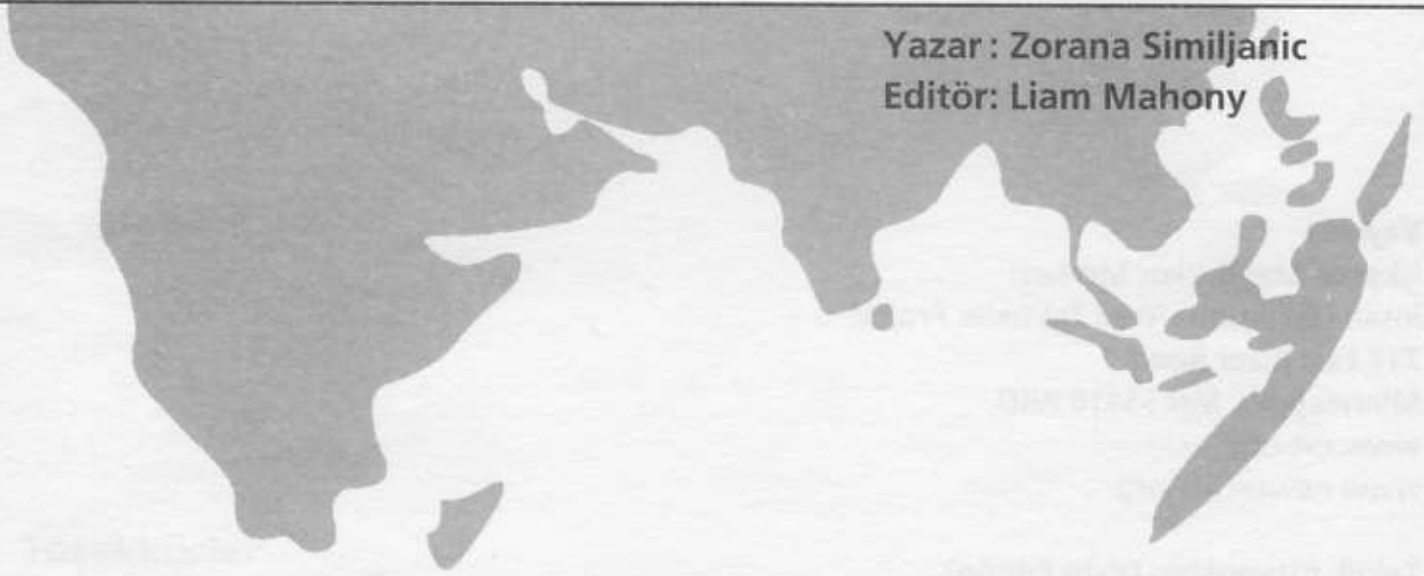
İndekiler

Plan B:

Baskıyı Zayıflatmak İçin İkincil Protesto Gösterilerinden Yararlanmak

Yazar : Zorana Similjanic
Editör: Liam Mahony

Bu taktik kitapçığı,
İşkence Mağdurları Merkezi (CVT) bünyesinde,
Yeni Taktikler Projesi kapsamında yayınlanmıştır.

NEW Tactics
in Human Rights

Yayımcı

İşkence Mağdurları Merkezi
İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi
717 East River Road
Minneapolis, MN 55410 ABD
www.cvt.org
www.newtactics.org

Taktik Kitapçıkları Dizisi Editörü

Liam Mahony

Çeviri

Balaban Cerit

© 2003 İşkence Mağdurları Merkezi (CVT)

Telif hakkı bilgisi bütün basımlarda yer aldığı sürece bu yayın, basılı ve elektronik biçimlerde serbestçe çoğaltılıp, dağıtılabilir.

Yasal Uyarı

İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi, bu kitapçıkta ifade edilen görüşleri paylaşmıyor olabilir. İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi, belirli bazı taktikleri veya politikaları öne çıkartmamaktadır.

İçindekiler

Yazarın Biyografisi	5
Editörün Önsözü	6
Giriş	7
Otpor! Hareketi.	8
Bir Yönetimin Silahını Kendisine Karşı Kullanmak	10
B Planını Farklı Bir Durumda Uygulamak	15
Sonuç	18
Ekler	19

Teşekkürler

Bu kitapçığı çevirdiği için Dragana Gavriloviç'e teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca, bu çalışma için yaşamsal derecede önem taşıyan bilgileri ve becerileri sağlayan, kitapçık için birçok öneri getiren NDI Ekibi'ne (Sırbistan Programı) de teşekkür ediyorum. Buna ek olarak, Otpor! içerisinde birlikte çalıştığım kişilere ve özellikle de aileme şükranlarımı ifade etmek istiyorum.

İşkence Mağdurları Merkezi
İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi
717 East River Road
Minneapolis, MN 55410 ABD
www.cvt.org
www.newtactics.org

Sevgili Dostumuz,

İnsan Haklarında Yeni Taktikler - Taktik Kitapçıkları Dizisine hoşgeldiniz ! Her kitapçıkta, insan hakları alanında çalışan bir kişi, insan hakları alanında ilerleme sağlamak için kullanılan yaratıcı bir taktiği anlatmaktadır. Birçok değişik alanı kapsayan geniş insan hakları hareketi içerisinde yer alan bu yazarlar arasında, eğitimciler, kütüphaneciler, sağlık çalışanları, emniyet görevlileri ve kadın hakları savunucuları da bulunmaktadır. Bu kişilerin geliştirdiği taktikler, kendi ülkelerindeki insan hakları mücadelesine olumlu katkılar sağlamıştır. Daha da ötesi, bu kişilerin kullandıkları taktikler, uyarlandıkları zaman, başka ülkelerde ve farklı koşullarda çok değişik meselelere uygulanabilir.

Bu nedenle, her bir kitapçıkta, yazarın ve içinde yer aldığı kuruluşun hedeflerine nasıl ulaştığı konusunda ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Amacımız, insan hakları alanında çalışanların taktik geliştirmeye uygun düşünmelerini, daha geniş stratejilerini uygulamak için seçtikleri taktikleri gözden geçirmelerini ve insan hakları mücadelesini daha da etkin kılabilen taktik seçeneklerini çoğaltmalarını sağlamaktır.

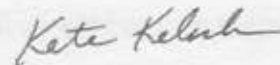
Yazar bu kitapçıkta, Otpor! öğrenci hareketinin, bünyesindeki gönüllülerin güvenliğini sağlamak ve halkın hükümete karşı çıkma korkusunu yenmek için, sürekli yeni taktikler geliştirmek ve varolan taktikleri birleştirmek yoluyla, toplumda kendilerini destekleyenlerin sayısını nasıl arttırdığını anlatıyor. Kitapçıkta, bu amaçla kullanılan bir taktiğe, 'B Planına' odaklanılıyor. Sırp yetkililer göstericileri gözaltına almaya başladığında, Otpor!'u destekleyen kitle korkup dağılılabildi. Ancak, göstericilerin tutulduğu karakolların önünde ikincil gösteriler düzenlenmesini içeren B Planı sayesinde, mücadelenin özellikle önemli bir noktasında, insanlar korkularını yenmeyi başardılar ve eylemciler hareketten kopmadılar. Bu sayede aynı zamanda, yönetimin silahlarından birisi de kendisine karşı çevrilmiş oldu, böylece güç dengesi rejimin aleyhine bozuldu. İnsanların bir sürece katılım önşartlarından biri de, korku duymaksızın konuşabilmeleridir, özellikle de baskıcı bir yönetime karşı verilen bir mücadeleye katılmak söz konusuysa. Otpor!'un deneyimi, korkuya hakim olmak ve toplumu daha güçlü kılmaya yardımcı olmak için kullanılan bir taktik hakkında bize bilgi veriyor.

Taktik Kitapçıkları Dizisi'nde yer alan bütün eserlere, www.newtactics.org Internet adresinden erişilebilir. Zamanla buraya yeni kitapçıklar da eklenecektir. Web sitemizde başka araçlar da bulabilirsiniz; bunlar arasında, içerisinde arama yapılabilen bir taktikler veri tabanı, insan hakları alanında çalışanlar için tartışma forumu ile atölyelerimiz ve sempozyum hakkında bilgiler de yer almaktadır. Yeni Taktikler elektronik bültenine abone olmak için newtactics@cvt.org adresine bir e-posta gönderebilirsiniz.

İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi, dünyanın her tarafında insan hakları alanında çalışan çeşitli kurumların ve kişilerin öncülük ettiği uluslararası bir girişimdir. İşkence Mağdurları Merkezi (CVT - Center for Victims of Torture) tarafından koordine edilen bu proje, bir tedavi merkezi ve yeni taktiklerin yaratıcısı olan CVT'nin kendi deneyimlerinden doğmuştur. CVT aynı zamanda, bulunduğu benzersiz konumdan yola çıkarak sivil önderliğin güçlenmesi için insan haklarını savunmaktadır.

Bu kitapçıkları, bilgilendirici ve ufuk açıcı bulmanız umuduyla...

Saygılarımla,

Kate Kelsch,
Yeni Taktikler Proje Yöneticisi

Zorana Smiljanic

Zorana Smiljanic, 1999 Kasım ayından bu yana, Belgrad'daki Ulusal Demokrasi Enstitüsü'nde (NDI-National Democratic Institute) bir bölgesel eğitmen olarak çalışmaktadır. Smiljanic aynı zamanda, Sırbistan Demokratik Muhalefeti'nin (Democratic Opposition of Serbia) 2000 yılındaki seçim çalışmalarına katılmış, Otpor!'un Vreme Je! ('Artık Zamanıdır!') adlı, muhalif seçmenleri oy vermeye ikna etmeyi amaçlayan kampanyasına destek vermiştir. Smiljanic, Otpor! bünyesinde eğitmenlere eğitim verilmesi programını yönetmiş, ayrıca, medya ile çalışma, topluluk önünde konuşma, gönüllülerle çalışma, teşkilat kurma ve diğer değişik alanlarda eğitim vermiştir. Bayan Smiljanic, Belgrad Üniversitesi'nde Endüstri Mühendisliği okumuştur.

Otpor!

Otpor! (Direniş!) hareketi, 1998 Ekim ayında, Sırbistan'daki üniversitelerde özgürlükleri kısıtlayan yasalara karşı Belgrad Üniversitesi öğrencilerinin başlattığı protesto gösterileri sırasında kendiliğinden ortaya çıktı. Üç ay süren protestolar sonucunda, Filoloji Fakültesinin Dekanı serbest bırakıldı ve sembolü sıkılmış bir yumruk olan hareket, demokrasi yanlısı Sırp gençlerini etrafına toplamaya başladı. Şiddetli baskılara ve üyelerinin gözaltına alınmasına karşın, Otpor!, şiddet içermeyen yaratıcı eylemlerle diktatörlüğe karşı mücadele etmeye devam etti.

İletişim Bilgileri

OTPOR!
Nušičeva 6/11
11000 Belgrad, Sırbistan-Karadağ
Tel: +011 324 44 86
Faks: +011 324 45 11

www.otpor.com

Editörün Önsözü

2000 yılında, eski Yugoslavya'da on yıldır süren korkunç savaşlar ve iç baskıdan sonra, uluslararası toplum Slobodan Miloseviç'ten kurtulmak için çareler arıyordu. Müzakerelere oturulmuş, yaptırımlara gidilmiş ve bombardıman uygulanmıştı; bunların hepsi, Miloseviç'in gücünü daha da artırmış gibi görünüyordu. Ancak Sırbistan'ın içerisinde, değişim arzusu giderek güçleniyordu. On yıldır savaş, yoksulluk ve dış dünyadan kopukluğu yaşayan genç kuşak, durum böyle sürerse önlerinde yaşanmaya değer bir gelecek olmadığını hissediyordu. Mevcut duruma daha fazla katlanamıyorlardı. Aslında kaybedecek birşeyleri de yoktu.

Adı, Sırp-Hırvat dilinde 'Direniş' anlamına gelen Otpor! üyesi cesur öğrenciler, bütün bu duyguların, ülke çapında güçlü bir harekete dönüşmesine yardımcı oldu. Çeşitli yurtdışı kaynaklardan yararlandılar, bunlar arasında mali fonlar, eğitim ve kılavuzlar da vardı. Yine bunun kadar önemli bir şeyden, genç Sırpların enerjisinden ve yaratıcılığında yararlanmayı başardılar. Dünyayı çok şaşırtan bir şekilde, 2000 yılının Eylül ve Ekim aylarında Sırplar önce sandıkta Miloseviç'i yendi, sonra da sokaklara dökülerek, barışçıl bir devrim ile Miloseviç'i iktidardan ayrılmak zorunda bıraktı.

Otpor!, ülke çapında bir kampanya yürüttü, yüzlerce etkinlik düzenledi, binlerce poster astı ve milyonlarca broşür dağıttı. Bunları yaparken, devletten sürekli baskı ile karşılaştılar, 2 binden fazla eylemcileri gözaltına alındı. Bu kadar güçlü bir yönetime karşı bir hareket yaratmayı nasıl başardılar? Bu kitapçıkta, gözaltına almalar karşısında Otpor!'un eylemcilerini desteklemek ve çalışmalarının hızını kesmemek için başvurduğu taktiklerden birisine odaklanıyor: 'B Planı'.

B Planı taktiğinin oldukça basit bir temeli var: Bir gösteri sırasında eylemciler gözaltına alınırsa, Otpor! anında ikinci bir operasyon başlatıp, daha çok sayıda insanın karakolun önüne gelip, gözaltına almaları protesto etmesini sağlıyordu. Karakoldaki eylemler, medyada işleniyor, gözaltına almaların haksızlığına ve yönetimin gayri meşruluğuna dikkat çekiliyordu. Bu eylemler aynı zamanda, gözaltına alınan eylemcileri teşvik ediyor,

onlara moral destek sağlıyordu; onları unutulmuş birer kurban olmaktan çıkarıp, yerel ve ulusal düzeyde kahramanlara dönüştürüyordu. Otpor! bu şekilde, yönetimin gözaltına alma politikasını kendi lehine çevirdi ve daha güçlü bir hareket olma yolunda ilerlemeye devam etti.

Şiddete başvurmayan eylemcilerin polis tarafından gözaltına alınması ve devletin genel olarak baskı uygulaması, nadiren şans eseri başvuru stratejileridir. Bu uygulamaların amacı, kasıtlı bir şekilde, direnişi zayıflatmak, korkutmak ve toplumsal süreç üzerindeki denetimini yoketmektir. Üstelik, bu genelde işe yarar. Gözaltına alınmak, korkutucu, yalnız düşürücü ve travmatik bir tecrübedir. Eğer bir yönetim, bu tür psikolojik araçları stratejik olarak kullanabilirse, muhalif hareketlerin büyümesini engellemede genellikle başarı elde edebilir. Bu açıdan bakıldığında, baskı, devletin siyasi-psikolojik savaşta sıkça kullandığı bir araçtır. Otpor!'un bu aracı baskıcı bir yönetimin aleyhine çevirmedeki başarısının, dünyanın her yerinde eylemcilere ilham vereceğini ve dersler çıkarmalarını sağlayacağını umuyoruz.

- Liam Mahony, taktik kitapçıkları editörü

Giriş

Eski Uzakdoğu savaş sanatı jujitsu'da, düşmanın gücünün, kendi aleyhine nasıl kullanılacağı öğretilir; hem güç, hem de fizik olarak üstün gözükən rakipleri, hem fiziken altetmek hem de hamle üstünlüğü sağlamak genellikle mümkündür. Otpor! eylemcileri, aynı şekilde, Sırbistan yönetiminin görünüşte avantajı olan bir yönünü -gösterilere ve diğer etkinliklere katılanları gözaltına alma politikasını- direnişin lehine bir güç kaynağı haline çevirmeyi başardı. Gözaltına almaların amacı, genç eylemcilerin moralini bozmak ve onları korkutarak, eylemlerden vazgeçmek zorunda bırakmaktı. B Planı taktiği ise, her bir gözaltına alınma durumunu, yönetimin güvenilirliğini sarsan, halkın Otpor!'a verdiği desteği artıran ve göz altındaki eylemcilere toplumsal ve duygusal destek veren bir siyasi olaya çevirdi; böylece eylemcilere, harekettan kopmamaları için gerekli gücü sağladı.

Otpor!, şiddet içermeyen her türden siyasi eylem düzenliyordu: Gösteriler, yürüyüşler, sokak tiyatroları, vs. Ancak Sırbistan polisi o kadar yaratıcı değildi: Her türlü eylem karşısında, eylemcileri gözaltına almayı bir alışkanlık haline getirdiler. Bu eylemlerin hepsi, oldukça iyi bir şekilde organize ediliyordu: Ayrıntılı takvimler ve zaman çizelgeleri çıkarılıyor, her eylemci için ayrı görev listeleri asılıyordu. Bu kitapçıkta anlatıldığı üzere, yapılacak her eylem için bir B Planı da hazırlanıyordu, esas eylemdeki eylemcilerin gözaltına alınması durumunda bu plan uygulanıyordu.

Otpor!, gözaltına alınan eylemcilerin hangi karakola götürüleceğini biliyordu (çünkü her yerel yönetim bölgesinde bir karakol vardı). Otpor!, eylemcilerin önceden psikolojik olarak hazırlanmalarına da yardımcı oluyordu; bunun için eylemcilere güvence veriliyordu: B Planı ile kendilerine destek verilecekti. Ayrıca, eylemcilerin

polis sorgusunda nelerle karşılaşabilecekleri hakkında bilgi içeren bir 'diyalog listesi' de oluşturuluyordu.

Eylemciler gözaltına alındığında uygulanan B Planı'nda, Otpor!'un kapsamlı bağlantıları şu alanlarda harekete geçiriliyordu:

- Kendilerine destek veren avukatlar aranıyordu. Bu avukatlar, hemen karakola gidip, eylemcilerin serbest bırakılması için görüşmeler yapmaya başlıyordu.
- Bütün Otpor! eylemcileri, bir saat içerisinde Otpor! mekanlarında ya da karakolun önünde toplanmaya çağrılıyordu. Eylemciler, bu yeni gösteride, şarkı söylemek ve oyun oynamak gibi, şiddet içermeyen, eğlenceli etkinlikler düzenliyordu.
- Medya kuruluşlarına ve basın mensuplarına durumla ilgili bilgi veriliyordu (bunlar arasında, bütün bağımsız TV kanalları, radyo kanalları, gazeteler ve foto muhabirleri de vardı). Hepsinden, karakola gelerek, eyleme destek vermeleri ve serbest bırakılacak eylemcilerle görüşmeleri isteniyordu.
- Bütün muhalif siyasi partiler aranıyor ve gözaltına alınmaları kınamaları isteniyordu. Partilerden, o bölgedeki (yerel yönetimdeki) üyelerini, karakolun önündeki eylemcilere katılmaya çağırılmaları isteniyordu.
- Yerel sivil toplum örgütleri aranıyordu; uluslararası örgütlere durumla ilgili bilgi vermeleri ve gözaltına alınmaları kınayan protesto mektupları göndermeleri isteniyordu.

B Planı taktiğini daha ayrıntılı olarak ele almadan önce, bu taktiğin geliştiği dönemdeki siyasi koşullara biraz daha yakından bakmakta yarar var.

Sırbistan: Yakın Dönemdeki Siyasi Geçmiş

1990 yılında Sırbistan'daki ilk çok partili seçimi Slobodan Miloseviç'in kazanmasıyla birlikte, ülkede karanlık bir dönem başladı. Miloseviç'in yönetimindeki Sırbistan, eski Yugoslavya'dan kopan Slovenya, Hırvatistan ve Bosna

cumhuriyetleri ile savaştı. Nüfusun çoğu, özellikle de mülteciler ve toplumun diğer zayıf kesimleri; dizginlenemeyen enflasyon, yolsuzluk, suç, uluslararası toplum tarafından uygulanan yaptırımlar ve savaşın diğer etkileri yüzünden ekonomik açıdan sıkıntı çekti. Miloseviç, milliyetçi bir politika uyguladı, siyasi rakiplerini ve politikalarına karşı çıkan herkesi suçladı.

Muhalefet partileri, uluslararası düzeyde, bir ölçüde destek sağlamayı başarsalar da, seçimleri kazanamadılar. Çünkü seçimler için birleşmeyi beceremediler, ayrıca seçim yasaları adil değildi ve ülkedeki medya kuruluşlarının yaptığı haberler üzerinde devlet yoğun baskı uyguluyordu. Yönetim, tüm siyasetçilerin birbirine benzediği yolundaki temayı devlet medyasında sürekli işleyerek, muhalefet liderlerine duyulan güveni sarstı. Halk, ülkedeki durumun değişebileceği umudunu yitirdi.

1996 yılındaki yerel seçimlere, Zajedno ("Hep Birlikte") adı altında birleşik bir cephede giren muhalefet partileri, Sırbistan'daki bütün büyük şehirlerde seçimleri kazandı. Miloseviç önce muhalefetin başarısını inkar etti, ancak Zajedno'nun üç ay boyunca her gün protesto gösterileri düzenlemesinden sonra yenilgiyi kabul etmek zorunda kaldı. Böylece Sırbistan vatandaşları, kolektif eylemin ne kadar etkili olduğunu ilk kez görmüş oldu. Ancak Miloseviç, birkaç milliyetçi parti ile oluşturduğu koalisyon sayesinde, federal düzeyde iktidarı elinde tutmayı sürdürüyordu; bu gücünü kullanarak, bazı alanlarda baskıcı yasalar çıkardı (medya kuruluşlarına ve üniversitelere karşı çıkardığı yasalarla, insan haklarını ve ifade özgürlüğünü hedef aldı).

Sırbistan, 1998 yılında Kosova Kurtuluş Ordusu'nun (KLA- Kosovo Liberation Army) faaliyetlerini sona erdirmek için Kosova eyaletine ordu birlikleri gönderdi. Kısa bir süre içerisinde Kosova'da yoğun çatışmalar çıktı. Uluslararası araçların bir ateşkes sağlama çabaları başarı sağlayamayınca, NATO

1999'un Mart ayında Sırbistan'ı bombalamaya başladı, bu bombardıman üç ay sürdü. Bu savaş durumu ile bu dönemde ayrıca bazı önde gelen siyasetçilerin suikaste kurban gitmesi, Miloseviç'e karşı kampanya yürütmek isteyen muhalefet partilerini tereddüt içerisinde bıraktı.

2000 yılındaki seçim kampanyasının başlangıcında, yaşam koşullarının kötülüğü ile Sırbistan'ın özelde Avrupa, genelde de dünyadan kopmuş olmasının halkta yarattığı tepki doruk noktasına varmıştı. İnsanlar, durumun daha da kötüleşemeyeceğini, artık yitirecek başka bir şeyleri kalmadığını hissediyorlardı; bu yüzden tekrar siyasi faaliyetlere katılmaya başladılar. Ancak birçok kişi, siyasi partilerle bağı olmayan örgütlere katılıyordu. Seçimlerin ilk turunu, başında Vojislav Kostunica'nın bulunduğu Sırbistan Demokratik Muhalefeti (DOS - Democratic Opposition of Serbia) kazanınca, Miloseviç seçimi iptal etmeye çalıştı. Miloseviç'in, halkın demokratik tercihini böylesine açık bir şekilde hiçe sayması, şiddet içermeyen bir devrim hareketine yol açtı. Bu devrim sonucunda, 5 Ekim'de neredeyse bir milyon kişi, oylarına ve seçim zaferlerine sahip çıkmak için Belgrad'a gelince, Miloseviç yenilgiyi kabul etti ve görevinden ayrıldı. Miloseviç 31 Mart 2001'de tutuklandı ve eski Yugoslavya topraklarında işlenen savaş suçlarını yargılamak için Lahey kentinde kurulan Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'ne teslim edildi. Miloseviç halen, soykırım ile insanlığa karşı suç işlemekle yargılanıyor.

Otpor! Hareketi

Sırbistan'daki özgürlük hareketinin bir parçası olan Otpor!, birbirlerinden kopuk olmakla birlikte aynı amaçları paylaşan insanları birleştirdi. Bu amaçlar; Sırbistan'a demokrasi getirmek; Miloseviç'i devirmek; milliyetçilik, iç baskı, ekonomik yıkım ve komşu ülkelerle savaşma politikalarını sona erdirmek; savaş suçularını adalet önüne çıkarmak ve Avrupa toplumuna entegre olmaktı.

Otpor! 1998 yılında, üniversitelere karşı baskıcı bir yasanın kabul edilmesinden sonra kuruldu (ancak resmi kayıt yaptırmak için devlete hiç başvurmadı). Zaman geçtikçe Otpor!'un eylemleri giderek daha görülür hale geldi ve örgüt büyüdü. Bu safhada, gençler ve öğrenciler sadece yaratıcı eylemler geliştiren kesim değil, aynı zamanda hedef kitleydi de: Muhalefet partilerine duyduğu güveni yitiren çoğu gencin, üyelik esaslı geleneksel bir örgüttense, Otpor! gibi daha gevşek bir hareketin faaliyetlerine

katılmayı tercih etmesi daha olasıydı.

Otpor!, NATO bombardımanı ve aynı dönemde Sırbistan içerisinde

düzenlenen siyasi suikastler süresince halka yönelik eylemlerine ara verdi. 1999 ortasında ise operasyonlarına yeniden başladı. Otpor!'un Temmuz 1999'da kaleme aldığı ve öğrencilerin barışçıl, demokratik bir Sırbistan hayalini dile getirdiği 'Sırbistan'ın Geleceği İçin Deklarasyon', Sırbistan genelinde onlarca öğrenci örgütü tarafından imzalandı. Artık, Otpor! ve diğer muhalefet grupları, 2000 yılındaki seçimlerde, kalıcı bir değişiklik gerçekleştirme fırsatları olduğunu umut ediyorlardı.

Otpor!'un, Sırbistan'daki yönetime karşı çıkmakta kararlı çok sayıda insanı harekete geçirmesi gerekiyordu. İlk miting 2 Kasım 1999 yılında düzenlendi, hemen arkasından 9 Kasım'da ikinci bir miting yapıldı. Polislin ikinci gösteriye karşı gerçekleştirdiği oldukça sert müdahalede 50 kadar öğrenci yaralandı. Her şeye rağmen, Otpor! büyük bir hızla Sırbistan çapında bir ağ kurdu ve vatandaşlara, değişimin imkanlı olduğu yolunda ümit vermeye başladı. Her geçen gün daha da büyüyen direniş eylemleriyle, başlangıçta bir öğrenci hareketi olan Otpor!, bir halk hareketine dönüştü. Otpor!'un sembolü olan havaya kaldırılmış sıkılı bir yumruk, Sırbistan'ı değiştirmek için mücadele eden her meslekten ve yaştan, cesur ve kendisini bu işe adanmış insanların ulusal sembolü haline geldi. Yönetim ise, bu büyüyen direnişe yanıt olarak baskıyı artırdı; Otpor! dahil, muhalefet örgütlerine baskınlar düzenleniyor, insanlar gözaltına alınıyor ve öldürülüyor, bağımsız medya kuruluşları kapatılıyordu.

Otpor!'un amacı sadece siyasi değişimi gerçekleştirmek değil, aynı zamanda Sırbistan'daki bir sonraki kuşağın siyasi açıdan bilinçlenmesine katkıda bulunmaktı. Otpor!, 21. yüzyılda Sırbistan'da daha iyi yaşam koşulları sağlanması ve Miloseviç'in ülkenin gördüğü son diktatör olmasının en sağlam garantisinin; genç insanların siyasi sistem içerisindeki rollerini kavraması ve kolektif eylem için bir araya gelmesi olduğuna inanıyor.

Otpor!'un Organizasyon Yapısı

Organizasyonumuzun temelinde, gönüllü çalışma, örgüt içerisinde lider olmaması, bireysel direniş ve kişisel sorumluluk yatmaktadır.

Otpor!, bir yandan eylemci ağını harekete geçirirken, bir yandan da istikrarlı bir organizasyon

kurmak ve değişim için yürüttüğü mücadeleye dair uzun vadeli bir plan oluşturmak durumundaydı. Bu mücadelede herkesin, tek bir kişinin bile önemi vardı, bu yüzden birlik sağlanması yaşamsal öneme sahip bir öncelikti. Otpor! bu birliği sağlamak için, organizasyon yapısında 'yatay' olmaya çabaladı: Resmi bir lider yoktu, yönetim organları yoktu; Otpor! etkinliklerine katılan herkes eşitti. Genel hatlarıyla nasıl bir eylemlilik içerisinde olunması gerektiği konusunda açık ve üzerinde herkesin anlaşığı bir plan vardı; diğer taraftan, 160 şehir ve kasabadaki eylemciler ile 50 Otpor! bürosu, ülke çapındaki büyük etkinliklere katılmanın yanı sıra, kendi eylemlerini de planlıyor ve uyguluyordu.

Otpor!'un bu yatay yapısı ile lider olarak tanımlanmış kişilerin var olmaması, örgütü zayıflatmak isteyen yönetimin işini zorlaştırdı. (Miloseviç'in yönetimi bu konuda gerçekten ciddi bir çaba sarfetti. Polis düzenli olarak Otpor! bürolarını basıyor, oradaki kişileri gözaltına alıyor, bulduğu malzemelere el koyuyor ve yok ediyordu.) Liderler gözden düşürülebilir, ortadan kaldırılabilir, hatta satın alınabilir. Katı organizasyonlar paramparça edilebilir. Ama bir düşünce, başa çıkılması daha zor bir düşmandır: Zaptedilmesi zordur, esnektir, yok edilmesi neredeyse imkansızdır. Otpor! bu yüzden, düşüncelerine ve sıkılmış yumruk olan sembolüne çok önem vermektedir.

Otpor!, muhalefet partileri, Sırp diasporası ve demokrasiyi destekleyen uluslararası örgütlerle güçlü bağlantılar kurdu (yönetimin, kendilerini, uluslararası ajanların 'kuklası' olmakla suçlaması tehlikesini göze alarak). Bu sayede gerek maddi imkanlara, gerek eğitime, gerekse bilgi kaynaklarına erişimini sağlayan ağlarla yakın ilişkilere sahip oldu. Ülkenin siyasi tarihinde önemli bir dönem yaşıyordu, Otpor!'un bu fırsatı kullanması için, bir dizi kaynağı harekete geçirmesi gerekiyordu.

Otpor! Hareketi

Otpor!'un direniş sembolü olan yumruk, her bir bireyin vaktini ve enerjisini bir şeyler yapmaya adanması gerektiği, bu olmaksızın, değişimin asla gerçekleşmeyeceğini simgelemektedir. Otpor!'un 'Sistemi İsrir' adındaki ilk broşürü yayınlandıktan sonra, bu yumruk işareti, kişisel cesareti de sembolize eder hale geldi. Yönetimi eleştiren duvar yazıları yazdıkları gerekçesiyle dört eylemcinin gözaltına alınmasından sonra, bu broşür *Dnevni Telegraph* (Daily Telegraph) adlı gazetenin ilk sayfasında yayımlandı. Bunun sonucu olarak, baskıcı Bilgi Yasası uyarınca, gazeteye ciddi yaptırımlar uygulandı. Bu tarihten itibaren, *Dnevni Telegraph* giderek daha yoğun baskı ile karşılaştı. Gazetenin sahibi Slavko Curuvija, 1999 yılında Ortodoks Paskalya Yortusu zamanında öldürüldü, bu cinayetin faili hala meçhuldür. Yumruğun simgelediği birlik ruhu, Sırbistan'ın tarihinin o döneminde aradıkları şeyi temsil ediyordu sanki. Otpor!'un güçlü mesajlarından biri sadece şunu ifade ediyordu: "Kendini Topla - Direniş Yaşıyor"; parmakların bir yumruk halinde sıkılması bunu çok açıkça çağırıyordu.

Güçlü Bir Yönetimin Silahlarını Kendisine Çevirmek

Otpor!, siyasi kuramcı ve stratejisyen Dr. Gene Sharp'ın çalışmalarından oldukça yararlanmış, bu çalışmalardaki stratejik yaklaşımları kendisine kılavuz edinmiştir.¹ Sharp'a göre, bir toplumda gücün altı kaynağı vardır: Bir kişi ya da örgütün otoritesi, insan kaynakları, beceriler ve bilgi, maddi kaynaklar, yaptırımlar ile elle tutulamayan etkenler (korku, ümidin yitirilmesi, vs.)²

Slobodan Miloseviç, iktidarda bulunduğu on yıl boyunca, bu altı güç kaynağını da etkin bir şekilde kullandı. Miloseviç, parti üyeleri ile yönetimin değişmesi umudunu yitirmiş olan yurttaşlar üzerinde otoritesini kurdu. Miloseviç aynı zamanda, insan kaynaklarını başarıyla idare etti ve devlet sisteminde yer alanların becerileriyle bilgilerinden yararlandı. Diğer taraftan da, yurttaşları, tepkilerini ifade etmemeleri ya da siyasi partilere veya başka örgütlere katılmamaları için baskı altına alarak, direnişin kaynaklarına darbe indirdi. Uluslararası toplumun yaptırımlarına rağmen, devletin maddi kaynaklarına tamamiyle hakim olan Miloseviç, iktidarda kalmak için tehditleri, korkuyu ve ümitsizliği etkili bir şekilde kullandı.

Böylesi bir güç karşısında Otpor!'un bir yandan kendi güç kaynaklarını geliştirmesi, bir yandan da yönetimin güç kaynaklarını zayıflatması gerekiyordu. Bizim otoritemizin ahlaki dayanakları vardı; yurttaşlar örgüte gönüllü olarak katılıyordu - ülkedeki duruma duydukları tepki ve Otpor!'un şiddet içermeyen, tehdite başvurmeyen katılımcı taktikleri insanların harekete geçmesini sağlıyordu. Otpor!'un gayri resmi yapısı, asgari düzeyde maddi kaynak kullanılan bir ortamda, üyelerin, çalışmalara çok değişik türden becerilerini ve bilgilerini katmalarını sağladı.

Ancak, seçimlere birkaç aya kala, yönetim, güç kaynaklarından birini daha yoğun olarak kullanmaya başladı; yaptırımlar ve baskı arttı. Artık her gün eylemciler gözaltına alınıyordu. Ama çok geç kalmıştı: Otpor! yeterince büyümüştü, Otpor! üyeleri artık farkındaydı ki, yönetimin eylemleri, yurttaşların artık 'uyanmış vicdanları'na yönelik saldırılar olarak algılanıyordu, bu ise dayanışma ruhunu daha da güçlendiriyordu.

Böylelikle, Otpor!'un şiddet içermeyen ve genellikle mizahi eylemlere başvurduğu stratejik kampanyalar, ulusal ölçeğe yayıldı. (Eylemlerin mizahi yönü, yönetimin Otpor!'u bir terörist örgüt olarak damgalama çabalarını boşa çıkarıyor ve gözaltına alınmaları giderek daha da anlamsız hale sokuyordu.) Seçimler yaklaştıkça, çalışmalarımızı bir alanda yoğunlaştırdık: Yurttaşlara, kullandıkları oyların birşeyler değiştirebileceği mesajını vermeye ve onların oy kullanmalarını sağlamaya çalıştık. Polisin Otpor! bürolarına sürekli baskınlar düzenlemesine ve seçim kampanya malzemelerine el koymasına rağmen, 4,5 milyon kadar seçim bildirisi ve benzeri malzemeyi dağıtmayı başardık (basım ve dağıtım, yerel bürolarda yapılıyordu). Bu çabaların da katkısıyla, seçimlere katılım oranı, beklenmeyen bir şekilde yüzde 75 ile 80 arasında gerçekleşti, bu durum ise, Miloseviç iktidarının sonunu getiren koşulları hazırlamış oldu.

¹ Albert Einstein Barış Enstitüsü'nde öğretim görevlisi olan Gene Sharp, şiddet içermeyen anlaşmazlıklar kuramı üzerinde yeni ufuklar açan eserler kaleme almıştır.

² Diktatörlükten Demokrasiye: Özgürleşme İçin Kavramsal Altyapı (From Dictatorship to Democracy: A Conceptual Framework for Liberation). Boston: Albert Einstein Institute, 1993.)

Bir Taktiğin Doğuşu - B Planı

Zorana Smiljanic'in Hikayesi

İlk kez gözaltına alındığımda, Otpor! henüz küçük bir öğrenci örgütüydü. Yönetime karşı direniş fikrini yaymak ve bünyelerine yeni eylemciler katmak için birkaç gösteri düzenlemişlerdi ama daha şimdiden eylemcileri gözaltına alınmaya başlamıştı. İlk gösteriden sonra 4 öğrenci gözaltına alınmış ve 10 gün hapiste tutulmuştu.

1998 yılının 16 Aralık günü, Otpor!, Belgrad içerisinde bir protesto yürüyüşü düzenledi, yürüyüş öğlen başlayacaktı. Belgrad Üniversitesi'ndeki bütün öğrenciler protesto yürüyüşüne çağrılmıştı, birkaç yüz öğrenci toplandı. Protesto yürüyüşünden on dakika önce, bir arkadaşımın gözaltına alındığını ve karakola götürüldüğünü öğrendim. Protesto yürüyüşüne öncülük eden öğrencilerle birlikte karar verdik: Yürüyüş, planlandığı şekilde devam edecekti, ancak, gözaltına alınanlara destek vermek için, karakolun önüne kadar yürünecekti. Üçümüz ise, derhal karakola giderek, avukatlarla buluşacak ve neler olduğunu öğrenecektik.

20 dakika içerisinde karakola vardık ama avukatlar henüz gelmemişti. Kaldırımda beklerken, avukatları, basın mensuplarını, değişik siyasi partileri ve sivil toplum örgütlerini aramaya başladık; bunlar da uluslararası örgütlere, Birleşmiş Milletler'e, Uluslararası Af Örgütüne vs. haber verecekti; bu kuruluşlar ise, öğrencinin gözaltına alınmasını kınayacaktı.

Birden, polislerin "yakalayın onları" diye bağırdığını işittik, birkaç saniye içinde, omzumda birinin elini hissettim. Bu bir polisti, benden çok daha büyüktü ve nazik olduğu da pek söylenemezdi. Bir dakika içinde, hepimizi kaldırımdan alıp, içeri götürdüler. Aynen filmlerdeki gibi oldu: Hepimiz ortadan kaybolduk ve bunu kimse görmedi. O anda, daha önce bize söylenen dostça öğütlerden bazıları aklıma geldi: "Korkma" ve "Avukatın olmadan hiçbir şey imza atma" gibi.

Bizleri, karakolun bodrumunda bir odaya götürdüler. Odada üç kişiydik, her birimiz bir köşedeydi, sekiz de polis vardı. Bize kimlik bilgilerimizi sordular. Bizi tartaklamadılar ama konularını kullanarak bizi tehdit ettiler. O odada iki saat kaldık. Bir soru sorduğu için bir arkadaşıma beş veya altı kez tokat attılar (belli ki soru sorulmasından hoşlanmamışlardı ve o anda her

türlü yetkiye de sahiptiler). Bodrumda öylesine oturuyor olmak ve hiçbir şey yapamamak, garip bir çaresizlik duygusuna yol açtı. İçimde, korku ile karışık bir öfke vardı, sanırım bu garip karışım sayesinde mücadeleye ruhumu korumayı başardım. O anda yaşadıklarımın sona ereceğini biliyordum, doğru olduğunu düşündüğüm şey uğruna savaştıktan hiç vazgeçmeyeceğimi de biliyordum. Ama o anda güç hala onların elindeydi..

Birden telefonları çalmaya başladı. Nedenini bilmiyorduk ama gelen her telefon, polislerin sınırlarını biraz daha bozuyordu. Bizi peşpeşe bir sürü değişik odaya götürdüler, en sonunda karakol şefinin odasına götürüldük. Polis şefi bizi sıraya dizdi ve karakolun önünde beklediğimiz için bizi sert bir şekilde azarladi. Sonra bize kısaca, gitmekte özgür olduğumuzu söyledi ve arkasını dönüp, odadan çıktı. O çıktıktan sonra birkaç dakika boyunca odada tekbaşımıza, öylesine durduk, kafamız o kadar karışmıştı ki, kımıldayamıyorduk. Sonra binadan ayrıldık.

Dışarıda bizi yüz kadar öğrenci ile, anlatacaklarımızı dinlemek ve resimlerimizi çekmek isteyen birçok gazeteci karşıladı. İlk göz altına alınan arkadaşımız da serbest bırakılmıştı ama ne yazık ki kötü dayak yemişti. Her şey bittikten sonra, neden o kadar hızlı bir şekilde serbest bırakıldığımızı ve polislerin sınırlarının neden bozulduğunu öğrendik. Siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri, gözaltına alınmamızı protesto eden bir mektubu bütün dünyaya göndermişlerdi, birkaç dakika içerisinde de, birçok uluslararası kuruluş ile sivil toplum örgütü de protestoya destek vermişti.

Polis, Otpor!'un düzenlediği bir protesto gösterisini dağıtıyor.

Kitlesel eylemler:

- uzun protesto yürüyüşleri (örneğin, Belgrad'dan Novi Sad'a - 80 km)
- konserler ve 'tekno partiler'
- ders boykotları

Medya eylemleri:

- Gerçek Duvarı (eylemciler, İnternet'ten indirdikleri haberleri, üniversite duvarlarına asıyordu)
- Devlet Başkanı'na Pasta (eylemciler, Miloseviç'in doğumgünü için bir pasta yaptılar, üzerindeki renkler, birlikten ayrılan cumhuriyetlere karşılık geliyordu)
- Değişim İçin Dinar (bu bağış toplama kampanyası aynı zamanda değişik bölgelerde Otpor!'a verilen desteği de öne çıkarıyordu)

Mektup, Slobodan Miloseviç ile Adalet Bakanına yazılmıştı, gözaltına alınan masum öğrencilerin derhal serbest bırakılmasını istiyordu. Aynı zamanda, bize destek veren avukatları ve muhalif partileri de aradık, o sırada etkinlikte bulunan basın mensupları aracılığıyla bu gözaltına almaları kınamalarını istedik. Olanların duyulmasında ve halkın bilgilenmesinde, buradaki bütün unsurlar rol üstlenmiş oldu: Muhalefet partileri, medya kuruluşları, öğrenci eylemciler, avukatlar ve sivil toplum örgütleri.

- Zorana Smiljanic

Bu Taktik Nasıl İşliyor

Eylemciler o sırada bunun farkında olmasa da, bu ve benzeri olaylardan çıkarılan dersler, yeni bir

Bizi gözaltına alabilirler, bize kötü davranabilirler, hatta bizi öldürebilirler ama vazgeçmeyeceğiz. Burada kalıyoruz, ikinci bir ölkemiz yok. - Jovan Ratkoviç, 17 Aralık'ta, gözaltına alındıktan bir gün sonra, Novi Sad'a doğru protesto yürüyüşüne çıkan öğrencileri uğurlamaları için halka sesleniyor.

taktiğin ortaya çıkmasına neden olacaktı: B Planı taktiği. Otpor!, polis, eylemciler gözaltına alınmasına neden olabilecek birçok değişik eylem organize etti, bunların her biri için de bir B Planı hazırladı. Esas eylemler iki grupta sınıflanabiliyordu: Yüzlerce, binlerce ya da yüzbinlerce kişinin katıldığı kitlesel gösteriler

ile her gün düzenlenen ve daha az sayıda eylemcinin katıldığı, medyaya yönelik etkinlikler. Gözaltına alınmalar, daha az sayıda eylemcinin gerçekleştirdiği eylemlerde yaşanıyordu.³

Gözaltına Alınmaya Karşı Hazırlık

Otpor!, baskıcı ve genellikle korkutucu koşullar karşısında, 'korku denetimi'ni öngören yöntemlere başvurdu. En önemli yöntemlerden biri de, gözaltına alınmaları durumunda, hangi safhada tam olarak neyle karşılaşacakları konusunda eylemcileri hazırlamaktı. Daha önce gözaltına alınan eylemciler, diğer eylemcilere karakolda yaşadıkları deneyimleri anlatıyordu. Sorgu sırasında

³ Otpor!, düzenlenebilecek olası eylemlere dair önceden hazırlanmış listelerden yararlanıyordu. Bunlardan biri de, Gene Sharp'ın *Şiddet İçermeyen 198 Eylem Biçimi (198 Methods of Nonviolent Action)* adlı kitabının, Sırbistan'daki koşullara uyarlanmış haliydi. Otpor! aynı zamanda, yeni eylemcilere yönelik olarak kendi eğitim kılavuzunu hazırlamıştır: *Eylemcilerle Çalışmak (Working With Activists)*. Bu kılavuz şu an sadece Sırp-Hırvat dilinde mevcuttur.)

kendilerine sorulan soruları akıllarında tutmuş olan bu eylemciler, bu sürecin ayrıntılarını ve polisin şiddete başvurmasını engelleyen en iyi (doğru) yanıtları aktarıyordu. Bu bilgiler, diğer eylemcilerin 'pratik yapması' için, 'diyalog listeleri'ne dönüştürüldü. Bu hazırlık sayesinde, gözaltına alınma deneyimi, eylemcilerin daha fazla tahmin edebildiği, daha fazla hakim oldukları bir hale geldi; böylece gözaltına alınma durumunda korkma, aşağılanma ya da denetimlerini yitirme olasılıkları azaldı.

B Planını Oluşturmak

B Planı, gözaltına alınmalar gerçekleştiğinden sonra, ayaküstü yapılabilecek bir plan değildi. B Planının her yönünün, önceden ve dikkatle hazırlanması gerekiyordu. Planlarımıza şunları dahil etmek durumundaydık:

- Kaç Otpor! eylemcisine ihtiyaç vardı ve esas eylem sırasında büroda kim duracaktı;
- Kaç eylemci bilgilendirilecek ve hazırda bekletilecekti; B Planına katılmak üzere karakolun önüne gidecek eylemciler kimler olacaktı;
- Gözaltına alınmalardan hemen sonra karakola gitmek üzere kaç avukat hazırda bekleyecekti (bazı eylemciler, önceden, belirli bir avukata vekalet çıkartıyordu);
- Esas eylemi izlemek için hangi medya kuruluşları gelecekti ve gözaltına alınmalar olması durumunda, karakolun önünde B Planının yürürlüğe konulduğu noktaya gelecekler miydi;
- Sivil toplum kuruluşları ve muhalif siyasi partiler gelişmeler konusunda nasıl bilgilendirilecekti? Benimsediğimiz yol, gösteri hakkında onlara daha önceden bilgi vermek ve ihtiyaç olunca da, B Planına destek vermeleri için onları aramaktı. Her bir örgütle kişisel düzeyde iletişim kuruyorduk; toplantılar, telefon görüşmeleri, mektuplar, faksler ve e-posta aracılığıyla sürekli temas halinde bulunuyorduk.

Bu ölçüde kapsamlı ve hızlı bir şekilde harekete geçebilmemizin temelinde, Otpor!'un titiz bir çalışmayla iki yılda oluşturduğu doğru ve güncel irtibat veri tabanları yatıyordu. Bir dizi değişik esas eylem ve B Planı eylemlerine çağrılan eylemcileri içeren genel bir veri tabanımız vardı. Muhalif parti üyeleri ile bize destek veren sivil toplum örgütlerindeki eylemcilere dair veri tabanlarımız vardı. Medya ekibimizin elinde, oldukça güncel bir medya irtibat veri tabanı vardı; burada televizyon, radyo ve gazete çalışanları ile foto muhabirleri kayıtlıydı.

Gözaltına alınanlara yardımcı olmak için devreye giren gönüllü avukatlardan oluşan bir veri tabanımız vardı, bunun hazırlanmasında Belgrad'daki İnsani Hukuk Merkezi (Humanitarian Law Center) gibi kuruluşlar bize destek vermişti. Eylemlerimizi daha da yaratıcı kılmak ve toplumsal etkisini artırmak için, bizi destekleyen müzisyenler, aktörler, şairler ve diğer ünlü kişileri içeren bir veri tabanı da oluşturmuştuk. Bu veri tabanları, tek tek kişilerin özel ilişkilerinin sistemli bir şekilde sürekli bir araya toplanması sayesinde hazırlanmıştı. Hareket büyüdükçe, veri tabanları da büyüdü. Veri tabanlarımızdaki kişilerle sürekli iletişim halindeydik, günlük planlarımızı görüşüyor, eylemlerimizi önceden onlara haber veriyorduk ki, bize destek vermek için katılabilirler.

Bu irtibat listelerini merkezi bir yerde tutmanın çok tehlikeli olduğunu hızlı bir şekilde öğrendik. Polis baskınları sırasında bu tür bilgiler birçok kez yok edildi. Bu yüzden bu konuda değişik bireylere sorumluluk verildi, onlardan 10-15 kişilik irtibat listelerini bulundurmaları istendi. Bu kişiler, irtibat listelerini cep telefonlarına kaydettiler. Birisi bu konuda onlara bir şey sorduğunda, 'onlar yalnızca arkadaşım' demeleri kolaydı.

Gösterinin düzenleneceği gün, eylemciler büroya gelir, gerekli malzemeleri alır ve esas eylem noktalarına giderdi. Her bir eylem noktasında, 'yedek' denilen bir kişi daha olurdu. Bu kişi eyleme doğrudan katılmaz ama yakında dururdu (100-200 metre ötede). Gözaltına alınmalar olması durumunda, bu kişinin tek bir görevi vardı: Gözaltına alınmayacak, araması gereken kişileri arayacak ve gözaltına alınan eylemcilerle ilgili bilgileri aktaracaktı.

Bu aşamadan sonra, eğer eylemciler gözaltına alınırsa, 'cevap niteliğinde karşı harekete geçmeye' hazırдық. Bu hareketin ilk safhasında, basın ekibi; telefon, faks ve e-posta üzerinden, yerel ve bağımsız televizyon ve radyo kanalları, gazeteciler ve foto muhabirleriyle bağlantıya geçmeye başladık. Vatandaşları, gözaltına alınmış eylemcilerin götürüldüğü karakolun önünde toplanmaya çağıran basın bildirimleri yayınlanırdı. Sivil toplum örgütleri ve muhalefet partileri ile de bağlantı kurulurdu, bunlar da kendi üyelerini karakolun önünde toplanmaya çağırırdı. Burada hakim olan yaklaşım, bu bilgiyi kişisel kanallarla yaymaktı. Daha küçük olan şehirlerde bu bir sorun çıkarmıyordu çünkü gözaltına alınmaların haberi büyük bir hızla yayılıyordu. Daha büyük şehirlerde ise, kamuoyunun daha önceden bilgilendirilmesi gerekiyordu.

Sonra, karakola giden avukatlar, gözaltına alınan eylemcileri sorardı: Neden gözaltına alındıklarını ve bundan sonra kendilerine ne yapılacağını öğrenmek isterlerdi. Kurallarımızdan biri de, karakola ilk olarak avukatların gitmesi, eylemcilerin daha sonra gelmesiydi. Avukatların varlığı, karakolda yeni gözaltına alma olayları yaşanmasını önliyordu.⁴

Bunun ardından, karakola doğru yavaş ama kararlı bir protesto yürüyüşü başladık. Genellikle bu yürüyüşlerin mesafeleri çok kısa olurdu ama daha fazla dikkat çekmek için yürüyüş temposu oldukça yavaş tutulurdu. O günlerde Otpor!'un artık bilinen bir örgüt olduğu ve sembollerinin de oldukça tanındığı düşünülürse, bu pek de zor bir iş değildi.

Karakolda

Karakolun önünde beklerken, 'kamu düzeni'ni bozmamaya özen gösteriyorduk; yani, trafiğin aksamaması için, eylemcilerin sokakta değil, kaldırımda durması gerekiyordu ve eylem sırasında şiddete başvurulmuyordu. Böylece, polisi kışkırtmaktan kaçınmış oluyorduk. Yasal açıdan, gözaltına alınmış kişilerin durumlarıyla ilgili bilgi almak için karakola girme yetkisi sadece avukatlarda vardı. Bazen karakolun önünde saatlerce beklememiz gerekiyordu; neşeli ve olumlu bir hava sağlamak için, şiddet içermeyen, mizahi etkinliklere başvuruyorduk, örneğin müzik dinliyorduk, şarkılar söylüyorduk, voleybol oynuyorduk. Yoldan geçenler bu durumu komik buluyordu, polislerse bundan rahatsız oluyordu; ama ellerinden bir şey gelmiyordu. İnsanları kaldırımda durup müzik dinledikleri için gözaltına alamazlardı değil mi?

Bu eyleme katılan herkesin, göz altındaki eylemcilere yardımcı olmak için disiplini sağlamak zorunda olduklarını anlamaları önem taşıyordu. Kendilerinin karakolun önünde bulunmaları sayesinde polisin eylemcileri dövmeyeceği ve onları serbest bırakacağını kavramaları gerekiyordu (gerçi yine de gözaltına alınanlar sık sık dayak yiyordu). Diğer taraftan, polisler, serbest bırakılan eylemcilerin karakoldan daha çıktıkları anda, basın mensupları tarafından fotoğraflarının çekileceğini biliyordu. B Planının her zaman olumlu bir etkisi oluyordu; eylemciler ve kamuoyu, o gün bir şeyler başardıklarını hissediyordu. Esas gösteri polis tarafından dağıtılmıştı ama B Planı sayesinde, daha da çok sayıda yurttaş ve eylemci toplanmıştı.

⁴ Bazı durumlarda, B Planı eylemcileri de gözaltına alınırdı, bu durumda, bir C Planı uygulanması gerekirdi.

Avukatlar her zaman, göz altındaki eylemcilerin serbest bırakılmasını sağlamayı başarıyordu. Aslında, eylemcilerin gözaltına alınmasının bir nedeni de olmuyordu (polis tek amacı, eylemi engellemek ve eylemcileri korkutmaktı). Bunun üzerine serbest bırakılan eylemciler birer kahraman gibi karşılanıyor, karakolun önünde ya da Otpor!'un bürosunda bir basın toplantısı düzenliyordu.

Çoğu kez serbest bırakılan eylemciler oldukça yorgun, korkmuş ve öfkeli oluyordu. Ama diğer yandan, serbest bırakıldıklarında tek başlarına değil de, çok sayıda arkadaşları ve kendilerini destekleyen birçok insan tarafından karşılandıkları için mutluydular. Yine de, polisin saatler süren sorgularda eylemcilere uyguladığı baskı, onların ilerideki etkinliklere katılma kararlarını etkileyebiliyordu.

Taktiğin Sonuçları

Otpor! daha sonraki süreçte, taktiğin polisin planlarını bozmakta etkili olduğunu öğrendik. Devrimden sonra, Otpor! eylemcisi Nebojsa Andrić, polisteki dosyasını okuma imkanı buldu.

Yugoslavya'daki iktidarın el değiştirmesinden sonra, devlet güvenlik merkezine ilk girdiğimde rahatsızdım, kendimi iyi hissetmiyordum. Herhalde, güvenlik teşkilatına bir şekilde işi düşmüş herkes bu duygulara aşınaydı. Benimle ilgili bir dosyaları olup olmadığını öğrenmek istiyordum, böyle bir dosya varsa da, bunu ne zaman okuyabileceğimi merak ediyordum.

Hakkımdaki dosyayı okumaya başladım. Burada benimle ilgili herşey yazıyordu - kimlerle birlikte olduğum, neler yaptığımız, nerelere gittiğim, ailemle ilgili herşey. Beni takip ettiklerini bildiğim için, insanlarla daima dışarıda, açıkta buluşuyordum. Dosyamda bir yerde, polisin, bizim güçlü bir grup olduğumuzu anlamasına yol açan, Otpor!'un kamuya açık ilk eylemlerinden sonra; hazırlıklarımızı önceden yaptığımız belli olduğu halde, kendilerinin bu konuda bilgisi olmadığı yazıyordu. Beni korkutmak için evimin önünde bir bomba patlattıkları zaman anlamıştım ki, polise beni gözaltına almamaları talimatı verilmişti; çünkü ben fazla tanınan birisiydim, beni kurban durumuna sokmak istemiyorlardı. Otpor! eylemleri sırasında birkaç kez, polis etrafımdaki bütün eylemcileri gözaltına aldığı halde bana dokunmadı. Gözaltına

Eylemcilerin serbest bırakılmalarından sonraki birkaç gün boyunca, onlarla karakoldaki deneyimleri, bundan sonra yapacakları, işleri ve ailelerinin tepkileri hakkında konuşmak önem taşıyordu (bazen aileler, eylemcilerden çok daha fazla korkmuş oluyordu). Bütün eylemcileri, deneyimlerini paylaşmaları ve bizimle sürekli temas halinde olmaları için teşvik ediyorduk.

Gözaltına alınan eylemcilerin, sonraki eylemleri planlaması ve başkalarını da bu eylemlere katılmaya çağırması, çok sıkça karşılaştığımız bir durumdu; ya da bu eylemciler, B Planı etkinliklerine katılıyorlardı.

Daha önce gözaltına alınmış eylemciler, karakolda saatlerce tutulmanın nasıl bir duygu olduğu, polisin ne gibi sorular sorduğu ve neler hissettikleri hakkında diğer eylemciler ile konuşurdu. Bu sayede, örgüt içerisindeki dayanışma ruhu güçlenirdi.

alınmayı istediğim halde benden uzak durdular.

Dosyayı okurken, sahada görev yapan polislerin, eylemcilerin gözaltına alınmasının aksi tesir yaptığını bildirdiğini öğrendim. Çünkü, esas eylemi herkes duymasa da, gözaltına alınmalar duyuluyordu ve daha büyük kalabalıklar toplanıyordu. Ancak Vlatko Stojiljkovic, gözaltına alınmalara devam edilmesi talimatını verdi (dönemin İçişleri Bakanı olan Stojiljkovic, Lahey'deki mahkemede savaş suçları işlediği gerekçesiyle yargılanırken 2002 yılında intihar etti). - Nebojsa Andrić

B Planının daha geniş bir düzlemde etkisini anlamak için, Otpor!'un toplum üzerindeki genel etkisine bakmak gerekir. Slobodan Milosević'in on yıllık iktidarından sonra, Sırlar daha iyi bir gelecek olabileceğine dair ümitlerini yitirmişlerdi, artık direniş için bir motivasyon kalmamıştı. Otpor! işte böyle bir dönemde, insanlara harekete geçme imkanı sundu. İnsanlar, değişimin mümkün olduğuna inanmaya başladı, bu sürecin sonunda da devrim gerçekleştirdi. Eylemcilere mücadelelerini sürdürmek için destek veren ve yönetimin baskıcı taktiklerini gayri meşru hale getiren B Planı taktiği, bu süreci daha da güçlendirdi.

Otpor!'un düzenlediği bir protesto gösterisi

'Her zaman başarılı eylem': B Planı, sadece, gözaltına alınmalara karşı geliştirilen bir tepki değildi. B Planı aynı zamanda, oldukça faal bir saldırı taktiği idi. Esas gösteri polis tarafından dağıtılmış olsun olmasın, B Planı sayesinde her zaman şu ya da bu türden başarılı bir eylemin gerçekleşmesi güvence altına alınmıştı. Bu durumsa, bütün Otpor! eylemcilerinin moralini güçlendiriyor, hükümetin polis teşkilatının güvenilirliğine darbe indiriyordu.

'Üçüncü taraf'ın desteklenmesi (medya, siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, yurttaşlar): Sırlar artık Miloseviç'ten tam anlamıyla bıkmıştı. Ama, hiçbir yanlışları olmayan genç insanları gözaltına almaya başladığında daha da öfkeleniler. Böylece, gözaltına alınmaların gayri meşruluğuna dikkat çeken B Planı, toplum genelinde Otpor!'a verilen desteğin artmasında önemli bir işlev gördü.

Dayanışma adına dersler çıkarılması: Gözaltına alınan eylemciler, hapisten çıktıklarında yalnız olmayacaklarını biliyordu. Çoğu eylemci, gözaltına alındıktan sonra da örgütte faal bir şekilde

çalışmaya devam etti. Bir örgüt, şiddet ve baskıyla karşılaştığında, üyelerini kollayacağını göstermek durumundadır. Bizim etkinliklerimiz sayesinde Sırbistan önemli bir şeyi öğrendi: Dayanışmanın değerini.

Korku denetimi ve moralin güçlendirilmesi: Aslında B Planı, eylemcilerin gözaltına alınmaktan ve kötü muameleye maruz kalmaktan duydukları korkuya hakim olmalarına yardım etmek için girilen daha geniş kapsamlı bir çalışmanın parçasıydı. Önce, insanlara korkunun olağan birşey olduğunu anlattık. Sonra, insanlara, gösterilerde birbirlerini kollamayı ve birlikte durmayı öğrettik; herkese, korkusunu unutması için görevler verdik. Daha da önemlisi, gözaltına alınma ve sorgulanmaya dair bilinmezliği ve korkuyu yok etmek için, eylemcileri bu konularda hazırladık. Ayrıca, eylemciler asla tek başlarına kalmayacaklarını biliyordu: Gözaltına alınırlarsa, onlar serbest bırakılıncaya kadar, avukatların, medya mensuplarının ve daha çok sayıda göstericinin karakolun önünde bekleyeceğine emindiler.

B Planını Farklı Koşullara Uygulamak

Eğer hareketiniz ya da bir etkinliğiniz devletin baskısına uğruyorsa, devletin saldırılarına karşı önceden açık stratejiler geliştirmeniz akıllıca olur. Eğer baskıya karşılık vermek için hazırlığınız yoksa, baskının sizi zayıflatması daha güçlü bir olasılıktır.

İkincil olarak, geliştireceğiniz yanıt, sadece protesto ihtiyacını değil, aynı zamanda eylemcilerinizin duygusal ihtiyaçlarını da dikkate almalıdır. Baskılara karşı vereceğiniz tepkiler sonucunda, eylemciler kendilerini daha zayıf değil, daha güçlü hissetmeli, mücadeleye devam etmek için güç almalıdırlar. Eylemcilere verilen duygusal destek, eylemin ilk hazırlık safhalarından başlamalı, eylem sonrası değerlendirmeler sırasında devam etmeli ve ilerleyen günlere kadar uzanmalıdır.

Üçüncül olarak, baskılara karşı verebileceğiniz ideal tepki, sadece kendinizi savunmayı değil, aynı zamanda, yönetimin silahlarını onun aleyhine çevirmeyi öngörmelidir. Yönetimin uyguladığı baskı stratejisi, kendisine zarar vermeli, diğer taraftan da hareketiniz ve topluma iletmek istediğiniz mesaj güçlenmelidir.

Bu kitapçıkta ele alınan B Planı ile aşağıda okuyacaklarınızın altında yatan varsayım, devletin uyguladığı baskıcı stratejinin, yaygın bir şekilde gözaltına almalara dayandığıdır. Aşağıdakileri hazır bir tarif ya da aynen uygulanması gereken bir talimatname gibi ele almanızdan çok, kendi özgün tepkinizi geliştirirken hangi soruları sormanın doğru olduğunu ve hangi temelde bir yaklaşım geliştirmeniz gerektiğini düşünmenizi öneriyoruz.

Bu Taktiğe Başvurmadan Önce Ele Alınması Gereken Sorular

- Ülkenizde yasaların bir şekilde gücü var mı? Eğer polis kamuoyuna karşı hiçbir sorumluluk hissetmiyorsa ya da kurallara uyduğunu gösterme gereği hissetmiyorsa; halktan, medyadan ya da uluslararası toplumdaki baskılara boyun eğme olasılığı çok daha azdır.
- İlk eylemleriniz sonucu gözaltına alınmalar gerçekleşmesini bekliyor musunuz (ya da gerçekleşti mi)? Bu gözaltına alınmalar, hareketinizi zayıflatıyor mu, çalışmalarınızı engelliyor mu, ya da bu yönde bir endişeniz var mı?

Gözaltına alınmalar, eylemcileri sizden uzaklaştırıyor mu? Eğer durum buysa, bu hasarı azaltmak, eylemcilerinizi desteklemek ve gücünüzü korumak için bir strateji geliştirmeniz gerekiyor.

- Gözaltına alınmalar yasalara uygun bir şekilde mi gerçekleşiyor? Eğer eylemcileriniz, yasadışı bir şey yapmadıkları halde haksız yere gözaltına alınıyorsa, elbette ki, onların serbest bırakılmasını sağlamak ve onların lehine kamuoyu desteği yaratmak daha kolay olacaktır. Ancak, eylemcileriniz yasalara karşı geliyorsa (örneğin, sivil itaatsizlik eylemleri düzenleniyorsa), çabucak serbest bırakılmayabilirler. Ayrıca, bu türden durumlarda yaşanan gözaltına alınmalardan hareketle, devletin 'gayrı meşru davranışlarına' dikkat çekmeniz zor olacaktır.

- Gözaltına alınan eylemciler gündemin merkezine oturur, devlete yönelik baskıya neden olursa, devletin onları serbest bırakması olası mı? Eğer bu sorunun yanıtı 'hayır' ise, gözaltına alınanları desteklemek için plan yapmaya devam etmelisiniz. Ancak, sizin protestolarınıza rağmen devlet gözaltına aldığı kişileri uzun bir süre içeride tutuyorsa, bu türden bir B Planının 'daima başarılı eylem' olması ve moral desteği sağlamasına güvenemezsiniz. Böylesi bir durumda, eylemcilerinizi desteklemek ve serbest bırakılmalarını sağlamak için daha uzun vadeli bir kampanya geliştirmeniz gerekecek. Ayrıca, eylemcilerinizi bu türden bir olasılığa, uzun süre göz altında tutulma olasılığına karşı psikolojik olarak hazırlamanız gerekecek.

- Halkın, hareketinize ve gözaltına alınmalara karşı yaklaşımı nedir? Bir B Planı, halkın gözaltına alınanları desteklemesinde başarı sağlayabilir mi? Yürütmekte olduğunuz çalışma bu türden geniş bir halk desteği gerektirmekte midir, yoksa daha az sayıda insanın desteği de yeterli olabilir mi?

İhtiyaç Duyacağınız Kaynaklar

- **İnsanlar:** Hem eylemcilere hem de güncellenmiş durumda olan irtibat listelerine ihtiyacınız olacak. B Planını hızlı bir şekilde uygulamaya geçirebilmelisiniz; aksi halde, eylemcileriniz, tek başlarına ve dünyadan kopuk durumda kalacaklar. Gerektiği gibi hızlı davranabilmek için, arayacağınız ve harekete geçireceğiniz kişilerin listelerinin elinizde hazır olması gerekir. Elbette, listedeki bir avukatın ya da gazetecinin telefonun yanlış olduğunu son anda öğrenmek hiç de hoş olmayacaktır. Otpor!, irtibat veri tabanını oluşturmak için yıllarca uğraştı, bu listeleri daha da büyütme için de her gün çalışmaya devam etti.

- **Hukuki destek:** Avukatlarınızın önceden hazırlık yapmasını sağlamalısınız. Avukatlar eylem ile zamanlaması hakkında bilgi sahibi olmalı ki,

karakola gitmeye hazır olsunlar. Yine, tam olarak yaşanan her şeyin bilgisi avukatlara iletilmeli ki, eylemcilerin serbest bırakılması için etkili bir şekilde baskı yapabilsinler.

- **Medya ilişkileri:** Elbette, en akla yakın hedefler, eğer varsa, bağımsız medya kuruluşlarının üyeleri olacaktır. Kişisel düzeyde kurmuş olduğunuz ilişkiler sizin açınızdan en çok fayda sağlayan ilişkilerdir. Diğer taraftan, örgütünüz giderek daha çok tanınır olduğunda medya mensupları eylemleriniz ile daha fazla ilgilenecektir. Unutmayın ki gazeteciler zaman yitirmek istemezler (özellikle de işlerini, belki de hayatlarını tehlikeye atmak istemezler), bu yüzden onlara mümkün olduğu kadar kesin bilgiler verebilmelisiniz.

- **Uluslararası ilişkiler:** Gözaltına alınan kişilerin serbest bırakılması için uluslararası düzeyde baskı oluşturabilecek etkili gruplarla kişisel düzeyde ilişki kurmanızda yarar vardır.

Hazırlık Adımları

Eylemcilerin duygusal olarak hazırlanması:

Eylemciler, gözaltına alınmaları durumunda, kendileri için B Planını uygulayacağınıza emin olmalılar. Korku ile belirsizliği azaltmak için, daha önce gözaltına alınanlarla, henüz alınmayan eylemciler arasında etkileşim ve iletişim kurulmasını teşvik etmelisiniz. Eylemcileriniz, gözaltına alınmaları durumunda, kendilerine birer 'kahraman' gibi saygı gösterileceğini bilmek ihtiyacıdadır.

Diyalog listeleri: Eylemciler, olası bir sorguya önceden ne kadar çok hazırlanırsa ve ne kadar çok 'prova' yaparlarsa, sorgu deneyimi onlara o kadar az korkutucu gelecek ve o denli az hasara neden olacaktır. Eylemcileri, sorgulandıkları sırada yaşadıklarını hatırlamak ve sonradan yazmak için teşvik etmelisiniz. Yine eylemcilerden, yaşadıkları deneyim üzerine düşünüp, bu deneyimi henüz yaşamamış olan eylemciler için tavsiye niteliğinde diyalog listeleri hazırlamalarını istemelisiniz.

Eylem planları: Eylemciler bir karakolun önünde toplandıktan sonra, herkesi meşgul etmek için, bazı yaratıcı ve eğlenceli yöntemleri önceden planlamış olmalısınız. Bu etkinlikler, medyanın da ilgisini çekecek türden olabilir. Bu sayede aynı zamanda, can sıkıntısı ile de başa çıkabilirsiniz. Can sıkıntısı hafife alınmaması gereken bir sorundur: Korku ve umutsuzluğun büyük tehlike arzettiği bir durumda, can sıkıntısının hakim olduğu anlarda -insanların kendilerini 'işe yaramaz' hissetmeleri de bunun bir başka biçimidir- eylemciler yaşanan süreç üzerindeki denetimlerini yitirebilirler. İnsanların olumlu yaklaşımlarını korumalarını sağlamak ve onları meşgul tutmak için bir eylem planına ihtiyacınız vardır.

Bir Diyalog Örneği	
Otpor!'un lideri kim?	Otpor!'un bir lideri olmadığını herkes biliyor. Bir başkanımız ya da başkaca bir yönetim organımız yok. Herkes, kendi sokağında, bölümünde, işyerinde lider olabilir... Ofisteki insanların hepsini tanımıyorum bile. Zaten ofise genellikle değişik insanlar geliyor, oraya düzenli gelenleri de ancak ilk ismi ya da lakabıyla tanıyorum.
Sen nasıl üye oldun?	www.otpor.com web sitesindeki başvuru formunu doldurdum. Bu gizli bir şey değil. Web sitesine herkes bakabilir, hatta siz de bakabilirsiniz.
Otpor!'un maddi desteğini kim sağlıyor?	Sırp Diasporası. Büroya gelip, ufak bağışlarda bulunan bazı vatandaşlar da oluyor.
Malzemeleri nereden aldın?	Ofisten aldım. Ofisin, Belgrad'ın merkezinde, Knez Mihajlova Sokağı, 49 Numarada olduğunu herkes biliyor.

Yedek eylemciler: Esas eyleminizi yaparken, gözaltına alınmalar gerçekleştiği durumda, bölgede gözlemcileriniz bulunmalıdır ki, gereken yerlere hızla bilgi verebilsinler. Aynı zamanda, gerekli kişileri aramak ve B Planını hızla uygulamak için, size ait mekanlarda yedek kişilerin hazırda beklemesi gerekir.

Polisin prosedürü hakkında bilgi: Polisin eylemcileri gözaltına aldıktan sonra ne yapacağını bilmek önemlidir. Esas eyleminizi yaptığınız yere bağlı olarak, gözaltına alınan kişilerin hangi karakola götürüleceğini bilmelisiniz ki, avukatlar ve göstericilerle birlikte oraya hızla gidebilesiniz.

İletişim hatlarının her koşulda açık olması: İster haberciler kullanın, ister cep telefonlarıyla haberleşin; B Planını yürürlüğe sokmak durumunda kalırsanız, her yönüyle açık ve kesin bir iletişim planı hazırlamış olmanız gerekmektedir. Herkes, kimi araması gerektiğini kesin olarak bilmelidir, arayacakları numaralar hazırda olmalıdır. Aranacak kişiler de yerlerinde olmalıdır. Çok önemli bazı iletişimlerin kurulamaması olasılığına karşın, yedek iletişim seçenekleri de planlanmalı ve hazırda bekletilmelidir.

Karakolda

Şiddet içermeyen disiplin: Eylemciler, bir an bile olsun, amaçlarını unutmamalıdır. Orada bulunmalarının nedeni, kimseye karşı öfkelerini boşaltmak değildir. Nihai amaçları, kamuoyunu ve polisi, gözaltına alınmaların haksız olduğuna, bu kişilerin serbest bırakılması gerektiğine ikna etmektir. Şiddet içermeyen yöntemlere

başvurduğunuzda, müttefikler kazanabilirsiniz. Şiddet içermeyen yöntemler kullanırsanız; göstericilere ya da göz altındaki eylemcilere şiddet uygulamak için polise bahane vermemiş olursunuz.

Düzen içinde ve sakin davranma: Sıradan bir kalabalık görüntüsü vermeyen, organize bir etkinlik, daha çok saygı toplar. Anlaşılabilir bir şekilde, polisler kalabalıkların karşısında daha endişeli ve gergindirler, çünkü kalabalıkların ne yapacaklarını kestirmek zordur. Kendinizi sakin ve güvenilir olarak göstermekte ne kadar başarılı olursanız, polisle ilişkiniz de o denli iyi olacaktır. (Ancak, sakin olmak, sessiz olmak anlamına gelmiyor! İnsanların enerjisini yüksek tutmak için yaratıcı ve canlı etkinlikler düzenlenmesi önem taşımaktadır.)

Yetkililerle açık bir iletişim kurulması: Değişik kişiler, sizin adınıza, polise çelişkili istekler ve öneriler sunmamalıdır. Bu iletişim sürecinde avukatların rolüne de saygıyla yaklaşılması gerekir.

Devam etme kararlılığı: Karakolun önünde toplananlar, eylemciler serbest bırakılıncaya kadar kalma kararlılığına sahip olmalıdır. Bekleyişin uzaması üzerine bazı insanlar topluluktan ayrılmaya başlar ve grubunuz giderek küçülürse, toplanma eyleminin moral açısından sağladığı kazanımlar ciddi olarak azalır. Ayrıca, karakolun önündeki varlığınızın uzun sürmesi durumunda etrafta bekleyen medya mensupları olması iyi olacaktır; bunu sağlamak açısından, bazı medya kuruluşlarıyla sağlam ilişkiler kurmuş olmanız yararlı olacaktır.

Eylemden Sonra

Duygusal destek: Eylemcilerin karakoldan çıktıklarında karşılarında enerjik ve güçlü bir topluluk görmesi iyi bir şeydir ama yeterli değildir. Eylemcilerinizi sonraki günlerde de takip etmeniz, kendileriyle ve aileleriyle konuşmanız, yaşadıkları deneyimin duygusal etkilerinin neler olduğunu kesinlikle öğrenmeniz gerekmektedir. Travmatik

deneyimler yaşamış olan insanlar arasında ne kadar güçlü bir yoldaşlık kurabilirsiniz, örgütünüz ve mücadelenize bağlı kalma olasılıkları o kadar artar.

İnsanlara teşekkür edin! Eğer insanların eylemlerinize gelmeye ve çalışmalarınıza katılmaya devam etmelerini istiyorsanız, onlara ne kadar önemli olduklarını ve varlıklarının gerçekten takdir edildiğini anlatmanız gerekiyor.

Sonuç

Otpor!, sadece iki yılda, Sırbistan'da büyük destek gören ve güvenilen bir örgüt haline geldi. İnsanların muhalif partilere inançlarını yitirmekte olduğu bir dönemde, Otpor! insanlara eyleme geçme imkanı sundu. Otpor!'un etkinlikleri Sırp halkına yeniden umut aşıladı, korkularından kurtulmalarına yardımcı oldu ve iktidardaki yönetimin demokratik seçimlerde değişebileceğine inanmalarına olanak tanıdı.

Otpor!'un eylemlerinin temelinde her zaman olumlu ve umutlu bir yaklaşım yer aldı. Baskının amacı da, tam olarak, bu iyimserliği ve değişimin gerçekten yaşanabileceği inancını yoketmektir. Eylemcilerimizi sürekli hazırlayarak, başları belaya girdiğinde onları destekleyerek, gücümüzü

koruyabildik ve hareketin büyümesini sağladık. Olumlu söylemimiz, eylemcilerimizi sadık bir şekilde desteklememiz ve hareketimizin büyümesi, Sırbistan'da bir şeyleri değiştirdi. Yönetimin baskısı

Otpor! eylemcileri, polisle karşı karşıya.

karşısında dağılmadık. Aksine, harekete geçmemiz, yönetimin devrilmesine katkıda bulundu. Daha da önemlisi, insanların gözlerini açtı.

Ek 1

Otpor!'un Tarihçesi

Ekim 1998

Otpor! hareketi kuruldu.

Kasım 1998

Otpor!'un ilk gösterisi sırasında dört eylemci gözaltına alındı.

Bağımsız B92 radyosunun yönetmeni Veran Matić, MTV'nin 'Free Your Mind' ödülünü alırken, üzerinde Otpor!'un sıkılmış yumruk sembolü bulunan bir tişört giydi.

Dnevni Telegraph adlı gazete, Otpor! broşürünü bastığı için kapatıldı.

Aralık 1998

Otpor!, Belgrad Üniversitesi'nde protesto gösterileri başlattı.

Belgrad'dan Novi Sad'a ilk 100 km.'lik protesto yürüyüşü yapıldı.

Şubat 1999

Belgrad Üniversitesi'nde ilk fakülte dekanı istifa etti.

Mart-Haziran 1999

NATO bombardımanı. Otpor! eylemlerini askıya aldı.

Haziran 1999

Savaş sonrası toplanma.

Ağustos-Eylül 1999

Sırbistan çapında günlük eylemler.

Kasım 1999

İlk büyük mitingler, bunların ardından ise, polis tarafından uygulanan şiddet.

Ocak 2000

20 binden fazla insan, Ortodoks Yılbaşını kutladı.

Şubat 2000

İlk kongresini yapan Otpor!, bir öğrenci hareketinden, halk hareketine dönüştü.

Nisan 2000

Novi Sad'dan Belgrad'a ikinci 100 km.'lik protesto yürüyüşü yapıldı.

Mayıs-Ağustos 2000

Baskı doruğa ulaştı. Polis her gün şiddet uygulamaya ve eylemcileri gözaltına almaya başladı.

Ağustos-Ekim 2000

Muhalef seçmenleri oy vermeye ikna etmeyi amaçlayan Vreme Je! ('Artık Zamanıdır!') adlı kampanya başladı. Sırbistan çapında 40'ı aşkın rock konseri düzenlendi.

"Gotov Je!" ("Artık Sonu Geldi!") kampanyası düzenlendi. Barışçı devrim devam etti.

2000 yılı sonuna doğru

Sırbistan'daki demokratik değişim süreci tamamlandı. Otpor!, MTV'nin 'Free Your Mind' ödülünü aldı.

Ek 2

Bazı Seçilmiş Kaynaklar

Ackerman, Peter ve DuVall, Jack. *Daha Güçlü Bir Erk; Barışçıl Anlaşmazlıklar Yüzyılı (A Force More Powerful, A Century of Nonviolent Conflict)*. New York: St. Martin's Press, 2000.

Ackerman, Peter ve Kruegler, Christopher. *Stratejik Barışçıl İhtilaf; Yirminci Yüzyılda Halk Gücünün Dinamiği (Strategic Nonviolent Conflict, The Dynamics of People Power in the Twentieth Century)*. Westport, London: Praeger, 1994.

Bir Diktatörü Devirmek
<http://www.pbs.org/weta/dictator/>

Sharp, Gene. *Diktatörlükten Demokrasiye: Özgürleşme İçin Kavramsal Altyapı (From Dictatorship to Democracy: A Conceptual Framework for Liberation)*. Cambridge: Albert Einstein Institute, 1993.
<http://www.pbs.org/weta/dictator/otpor/sharp/>

Notlar

İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi kapsamında hazırlanan bu kitapçık, T.C. Başbakanlık Tanıtma Fonu'nun katkılarıyla Helsinki Yurttaşlar Derneği (hYd) tarafından Türkçe'ye çevrildi ve yayımlandı.

Helsinki Yurttaşlar Derneği

İnönü Cad. Ankara Palas 77/13

Gümüşsuyu 34437

İstanbul

Tel: 0 212 292 46 01-02

Faks: 0 212 292 68 44

e-mail: info@hyd.org.tr

web: www.hyd.org.tr

Yeni Taktikler Sempozyumu web adresi: www.yenitaktikler.org

**Taktik Kitapçıkları Dizisi'nin tam listesine ulaşmak için
www.newtactics.org sitesini ziyaret edebilirsiniz.**

Sitede ayrıca arama yapılabilen bir veri tabanı ile diğer insan hakları
aktivistleriyle iletişim kurmak için forumlar bulunmaktadır.

İşkence Mağdurları Merkezi
İnsan Haklarında Yeni Taktikler Projesi
717 East River Road
Minneapolis, MN 55410 ABD
cvt@cvt.org

